

فن و هنر سفالگری

* مؤلف : فائق وحیدی

* ناشر : سمت

* سال نشر : ۱۳۷۹

* نوبت چاپ : اول

* محل نشر : تهران

کتاب فن و هنر سفالگری را فائق توحیدی، از مدرسان این درس در رشته باستان‌شناسی، به پیشنهاد گروه باستان‌شناسی سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) تدوین کرده و در بهار سال ۱۳۷۹ در همان شکل معمول کتاب‌های سمت یعنی، با قطع وزیری در ۴۴۲ صفحه به چاپ رسانده است. همچنان‌که در سخن «سمت» نیز تأکید شده است، کتاب مذکور برای استفاده دانشجویان رشته باستان‌شناسی مقطع کارشناسی ارشد به عنوان منبع اصلی درس «تکنیک هنر سفالگری» برای ۲ واحد می‌باشد. البته این کتاب به عنوان منبع دروس دیگر این رشته همانند: «سفالگری پیش از اسلام» و «سفالگری پس از اسلام»، می‌تواند برای مقاطع پایین‌تر استفاده شود.

کیفیت صوری و شکلی کتاب از ابعاد مختلف متن از: طرح جلد، صفحه‌بندی، حروف‌چینی و صحافی، همین‌طور جامعیت صوری مطالب (فهرست مطالب تا منابع)، سبک‌نگارش (روانی و رسایی) و نیز به‌کارگیری ابزار و فنون متناسب با موضوع مانند: طرح‌ها، نقشه‌ها و اشکال و غیره در فصول مختلف مناسب است (هرچند از نظر کیفیت چاپ ضعیف بوده و در قسمت نقاط ضعف و پیشنهادهای بدان اشاره می‌شود).

از نظر محتوایی نیز کتاب در یازده فصل با موضوعات و عناوینی به شرح تاریخچه هنر سفالگری، روش‌های ساخت سفال، ساختمان کوره‌های سفال‌پزی، طبقه‌بندی و شناخت سفال، سفال نخودی منقوش با نقش سیاه و قهوه‌ای سیر، سفال خاکستری، لعاب و روش تهیه آن، سفال دوره‌های مختلف تاریخی، سفال‌گری دوران اسلامی، راهنمای طراحی فنی ظروف سفالی، کتاب‌شناسی و معرفی منابع تحقیق در سفال‌گری و منابع و مآخذ تنظیم شده است. با توجه به موضوع کتاب، که سیر هنر سفال‌گری را شامل می‌شود، می‌توان گفت که مطالب کتاب از سیر منطقی و توالی تاریخی برخوردار است و این اصل در موضوع مباحث فصول مختلف کتاب نیز به‌خوبی مشهود است. همچنین،

می‌توان اشاره نمود که کتاب حاضر به دلیل استفاده از منابع مرتبط با موضوع از کفایت لازم برخوردار بوده و همچنین متن آن نیز بر مبنای سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی درسی می‌باشد، حتی افزون بر سرفصل‌های درسی، بخشی با عنوان طراحی سفال، که برای دانشجویان این رشته بسیار ضروری بوده، جداگانه در انتهای کتاب آورده شده است. همین‌طور از لحاظ مستندات و ارجاعات متن به منابع نیز خوب بوده و منابع کلیه تصاویر، اشکال، طرح‌ها و نقشه‌ها هم ذکر گردیده است.

نتیجه دآوری و ارزیابی کتاب به شرح زیر خلاصه می‌شود:

الف. نقاط قوت:

۱. رعایت قواعد زبان فارسی و رسایی و شیوایی متن و به‌کارگیری مناسب اصطلاحات و واژه‌های تخصصی.
۲. استفاده مناسب و فراوان از اشکال، تصاویر و طرح‌ها برای شناخت ویژگی‌های فنی و تربیتی سفال‌های دوران مختلف و تفهیم مطالب.
۳. تطابق فهرست با محتوای متن و جامعیت مطالب هر یک از فصول و عناوین متن.
۴. سیر منطقی و ترتیب و انسجام کل متن از عنوان تا منابع و مآخذ.
۵. تطابق متن کتاب با سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی و جامعیت متن برای دو واحد درسی.
۶. استفاده کافی از منابع مرتبط با موضوع.
۷. صحت مستندات و ارجاعات متن و همچنین بیان مستندات و منابع طرح‌ها، اشکال و تصاویر.

۸. به‌روز بودن مطالب و منابع.

ب. نقاط ضعف:

۱. کیفیت نامناسب چاپ تصاویر و طرح‌ها به‌طور عموم در اکثر فصول.
۲. ناهمگونی تصاویر از دید رنگ چاپ؛ به جز تصاویر صفحات ۳۷۴ الی ۳۸۴، بقیه تصاویر رنگی فصل‌های دیگر به صورت سیاه و سفید چاپ شده‌اند.

ج. پیشنهادها:

۱. برای چاپ‌های بعدی تمام تصاویر و اشکال کتاب به صورت رنگی چاپ شود.

۲. با توجه به اینکه اکثر تصاویر، اشکال و طرح‌های کتاب از منابع مختلف فارسی و لاتین تهیه شده‌اند و کیفیت مطلوب را ندارند، پیشنهاد می‌شود نیروهایی از طرف سازمان سمت مأمور تهیه تصاویر با کیفیت رنگی و سیاه و سفید بر اساس موضوعات مربوط شده تا در چاپ جدید کتاب جایگزین شود. ضمناً ترسیم‌هایی که کیفیت مناسبی ندارند نیز مجدداً با استفاده از سیستم‌های رایانه‌ای و نرم‌افزارهای مربوط طراحی شوند.

۳. پیشنهاد می‌شود جدول تصویری مقایسه‌ای سفال‌های دوران مختلف تهیه و در چاپ‌های بعدی ضمیمه کتاب گردد.

۴. جدول تخصصی اصطلاحات و واژگان فن و هنر سفال‌گری به زبان‌های فارسی و انگلیسی نیز، در صورت امکان، تهیه و در چاپ‌های بعدی به کتاب افزوده شود.

۵. در چاپ بعدی اشتباه مربوط به صفحه عنوان، یعنی، تاریخ ۱۳۷۸ به ۱۳۷۹ اصلاح شود، چون در صفحه شناسنامه کتاب تاریخ ۱۳۷۹ چاپ شده است.

۶. با توجه به نقش روزافزون نرم‌افزارهای نقشه‌کشی، ترسیم فنی و گرافیکی و غیره در ترسیم اشیاء سفالین و دیگر آثار موارث فرهنگی و همچنین، اهمیتی که برای رشته باستان‌شناسی دارد، لذا پیشنهاد می‌شود برای به‌روز نمودن کتاب، سازمان سمت به کمک متخصصان، فصلی با عنوان استفاده از فن‌آوری‌های جدید در تهیه و ترسیم سفال تهیه کرده و در چاپ‌های جدید به آن اضافه کند.